

**Historica descriptio susceptae a Caesarea Majestate
executionis contra S. Rom. Imperii rebelles, eorumque
receptatorem: & captae urbis, Gothae, soloque aequati castris
Grimmenstein, Anno Domini MDLXVII XIII Aprilis**

<https://hdl.handle.net/1874/9347>

922

HISTORICA

DESCRIPATIO SVSCE-

PTAE A' CAESAREA MAIE-

state executionis contra S. Rom. Impe-

rii rebelles, eorumque Receptatorem: *Jo. Federum,*

& captæ urbis Gothæ, solóque æ-

quati castri Grimmenstein, Au-

no Domini M. D. L X VII.

XIII. Aprilis.

Jo. Federum captus. c. 19. Jo. Melchior Junger

ANNO M. D. LXVIII.

Mense Augusto.

ly. 4. 199.

CANDIDO LECTORI.

A fuit ferè semper rerum humana-
rum infelicitas, ut in inuidiã & vulgi
reprehensionem inciderint ij, qui se cor-
ruptis sui seculi moribus opposuerunt,
aut conãtes turbare Rempub. repres-
ferunt. Vulgus enim non inquirat causas eorum qua ge-
runtur, sed iudicat pro suis affectibus, & semper putat
imbecilliori à potentiori fieri iniuriam. Eiusmodi inui-
diã aculeos, si vlli vnquam, certè iam sentiunt ij, qui su-
periore anno iuxta decretum factum ab ordinibus Im-
perij in conuentu Augustano, Grumbachianam factio-
nem armis oppresserunt. Eius enim reliquia nullum nõ
genus calumniã comminiscuntur, quo istorum nomen
& existimationem ledant, ac eos in odium & inuidi-
am adducant, non solum apud Germanos, sed etiam
apud exteras nationes, & præsertim apud Gallos. To-
tam autem sui odij vim in illustrissimum Saxonie Ele-
ctorem Augustum euomunt: nec sanè fuit hæcenus ina-
nis ipsorum labor. nam plurimis in Germania & Gal-
lia persuaserunt, ipsum studio tantum deprimendæ no-
bilitatis Germanicæ (quam iam satis dura seruitute
premi aiunt) Gothanam expeditionem suscepisse. Ad-
dunt & aliud calumniæ genus, nimirum, ipsum facta
conspiratione cum Pontificijs principibus, cogitare de
extirpanda vera religione: cuius rei vt faceret initium,

præcipuos eius propugnatores oppresserit. Imò eò impudentia sunt progressi, vt persuaserint multis, ipsum iam apud se habere istud recens exortum genus impostorū, quos Iesuitas vulgò nominant. In quibus calumnijs adstruendis & ferendis Grumbachiana factio egregiā operam nauat. Sicui nota sunt res Germaniæ, is facile intelligit, solius ordinis equestris seu nobilitatis (vt vocāt) opes & facultates nostro tempore auctas esse, reliquorū verò ordinū aut imminutas, aut labefactatas. Principes experiuntur eas difficultates in gubernatione ob turbulentorum hominū molitiones, vt nihil ipsis satis sit. Comitum fortunis quotidie multum decedere nemo ignorat. Urbes Imperij præter paucas, videntur tantū esse cadauera earū urbium quæ repub. melius constituta floruerunt. Agricola verò ubiq. sub grauissimis oneribus gemunt. Quare ipsius ordinis equestris maxime interest, vt hæc reipub. forma conseruetur: cum ex ea plura emolumenta sentiat quàm ordines reliqui omnes. Videant igitur ij, quorū res sunt adhuc integræ, ne immoderata libertatis amor eos decipiat: & caueant ne nimis faciles aures præbeant incitationibus eorum, qui sua per luxū & superbiam prodegerunt, quos non est mirum cupere turbare rempub. Iam autē consideremus quales veræ religiois propugnatores isti fuerint. Cum ante sex annos in Gallia exortū esset bellum ambitione quorundā procerum, qui renascentis Euangelij splendorem ferre non poterant, & initio belli dissipata esset fama per Germaniam,

niam, longè esse maiores vires principis Condei, quàm ad
uersariorum eius: Grumbachius & socij nihil non fecerunt,
quo possent persuadere Condensibus, vt ipsorum opera in
conscribendo milite vterentur. Et vt ostenderent se opti-
mè erga ipsos esse affectos, mandarunt ijs, qui annua ip-
sorum stipèdia in aula Gallica soliti erant exigere, vt in
ea re vteretur opera principis Condei, nò autè Guisij du-
cis, cuius tamen beneficio ea erant consecuti. Nam tunc
præferrebant se nolle habere quicquã commune cū ijs,
qui veræ religioni aduersarentur. Ubi autè animaduer-
terunt isti boni viri minus esse prædæ apud Condenses
quàm ipsi sperauerat, deposita religionis larua, quã in-
duerant, dederunt operã vt Guisio reconciliarentur, cui
sub finem belli petenti vt equitè conscriberent aduersus
Condenses, sunt cupide obsequuti. Sed inopinata & ipsis
minimè opportuna Guisij mors, rationes ipsorum tunc per-
turbauit. Post Uurceburgensis vrbs direptionẽ, & præ-
sertim postquã in conuentu Augustano decreto omnium
ordinum Imperij sunt proscripti, incerti quò se verteret,
conati sunt persuadere ijs, qui repurgatam religionẽ in
Gallia profitebantur (quos sciebant in perpetua sollicitu-
dine viuere) se, siquid pecuniæ sibi ab ipsis subministra-
retur, ita res Ecclesiasticorum in Germania perturbau-
ros, vt posthac Pontificij in Germania & Gallia cogita-
turi potius essent de sese defendendis, quàm de alijs oppri-
mendis. Sed Galli responderunt, sua maximè interesse,
vt maneret pacata Germania, quo possent inde habere

auxiliares copias, quando cunq; necessitas exigeret. Huius factionis reliquia superiori autumno se in Galliam receperunt, & cum exoriretur infelix istud bellum, quo adhuc misere ardet Gallia, pro suo more utriq; parti suam operam detulerunt. Quidam ex ijs, qui Regi aderant, persuasibile maximum concursum nobilitatis ad istos, statim ubi Germania fines attingeret, hortati sunt Regem, ut ipsorum opera uteretur: cuius rei cum facta ipsis spes esset, contulerunt se in Metensem urbem, sperantes se ibi accepturos pecuniam ad conscribendum militem: verum Rex a peritioribus rerum Germanicarum de ijs rectius edoctus, paulo post nudavit sententiam. Ubi animadverterunt se ubiq; spe excidisse, precipui inter ipsos praclarum, & sua pietate dignum facinus sunt aggressi. Ut enim gratificarentur Pontificijs, a quibus recens ea iniuria, vel potius contumelia erat affecti, clam ad illustrissimum principem Ioannem Casimirum Palatinum accesserunt, suadentes ut desertis ijs qui in Gallia propter Religionem periclitabantur, copijs quas in procinctu habebat, ad turbandam Germaniam uteretur. Sed generoso principis animo de suorum morum scabie nihil adfricare potuerunt. Siquis ad haec addat praestigias magicas, quibus antea sunt vsi, habebit Religionem & pietatem, ob quam in eas calamitates sunt mersi, in quibus iam haerent. Nunc videamus an Elector Saxoniae Augustus a Religione defecerit? Nemo bonus negabit, scholam Uuitebergensem, esse tanquam fonte perennem, ex quo ora sua rigarunt, & suae

virtutis

virtutis fundamenta hauserūt pleriq; ex ijs, qui in Germania & vicinis gentibus cū laude praesunt Ecclesijs, & in Reip. administratione versantur: eā felicibus auspicijs institutā à sapientissimo principe Friderico Electore, sua liberalitate ornarūt & auxerūt Ioānes, Ioānes Fridericus, & Mauritius Saxoniae Electores. Verū maiora beneficia solus in eā contulit is, qui iā rerū potitur, quam isti omnes simul. Praeterea recens instituit plures Scholas in varijs locis suae ditionis, in quibus magnū numerū puerorū sua pecunia alit: & curat in Religione & literis diligenter institui, vt sint tanquā seminariū ad verā religionē & pietatē propagandā. Pauci sunt in ipsius ditione docti Theologi, aut professores bonarū artium, qui non eximiā ipsius erga se liberalitatē sint experti. Haec facere & cōpescere quosdā turbantes Ecclesias bene cōstitutas, est illa defectio à Religione, quam improbi isti homines putidis suis calumnijs exagitant. Quāuis istorū malorū in qua incidit, sibi author extiterit Dux Ioan. Fridericus: multi tamē dolent vicē eius propter dignitatē familiae, & memoriā virtutis maiorū ipsius, quorū est illud maximè gloriosum facinus, quod primi omnium ausi sunt caput ingentib. periculis obycere, vt verae Religionis aduersus tyrannidē Pontificiā patrocinentur. Sed (vt ait Poeta) Si te praecipitē rapit ambitus, &c. Incipit ipsorū cōtra te stare parentū Nobilitas, clarāq; facē praeserre pudēdis. Paucis annis post mortē parentis, quēdā floccipe dēdū ad se vocauit, vt per ipsum Ecclesias Electoris Au-

gusti exagitarer & turbaret. quod est ita petulater factū
ab illo & eius sodalibus ac sectatoribus, vt multi mirarē
tur Electorē Augustū ista ferre, cū viderent eius equa-
nimitate istorū ferociā & petulantia auferri. Sed quan-
diu licuit, maluit suas iniurias publicae tranquillitati cō-
donare. Cū autē euentus nō responderet magnis illis speb.
quas stoccipendendus iste fecerat de turbada repub. &
praesertim ditione Electoris Augusti: venit in cotemptū
apud Ducē Ioannē Fridericū, à quo tandē cū ignominia
pulsus est ex Thuringia. Cum enim (vt solitus erat quidā
dicere) ageret de regione potius quā de religione, pra-
tulit Dux Ioannes Fridericus Grūbachij consilia, quae i-
psū tandē in istas calamitates praecipitarūt. Quoniam
autē mendacia quae vulgō spargūtur de causis belli, quod
superiore anno ad Gothā gestū est, praebet occasionē calū-
nyis aduersus Electorē Augustū, existimaui vnicā esse ra-
tionē occurrēdi eiusmodi calumnijs, & discutiendi nebu-
lā, quā isti suis praestigijs & mēdacys plurimis offuderūt,
si in lucē ederē narrationē de causis & successu eius belli,
quā ex publicis monumentis bona fide & grauitate descri-
ptā, quidā amici ad me miserūt. Si quis ad eius lectionē
adferet animū nō occupatū prauidicys aut affectibus,
spero apud ipsū posthac nō fore locū calumnijs. Non dee-
rūt fortē, qui dicāt, satius fuisse domesticorū horū vulne-
rū memoriā obliuione sepeliri, quā ea in lucē proferri.
Audiant isti Tacitum dicentem, praecipuum munus
scriptoris esse, ne virtutes sileantur, vtque prauis dictis
factisque ex posteritate & infamia metus sit, &c.

ANNO Salutis nostræ Millesimo
Quingentesimo septimo & sexagesimo, Germania bellum habuit, susceptum decreto, & gestum sumptibus

communibus omnium ordinum Imperij, aduersus Grumbachianę coniurationis Duces, ac horum Receptatores, Duce Illustrissimo principe Electore Saxonię Augusto. Huic enim sententię in proscriptos promulgatę executio, ac tota belli summa ab Imperatore ac ceteris ordinibus uno consensu demandata fuit. Causę belli & occasiones sic se habent: Guilhelmus Grumbachius ex nobili quidem Stirpe in Orientali Francia natus, sed à uera generosissimi nobilitate alienus, & factiosis consilijs ac molitionibus à prima ætate magis, quàm uirtutum studijs deditus, atque ab his celebris Vassallus erat Antistitum Vuirceburgensium: Sed ab his ad Albertum Marchionem Brandenburgensem sese contulit. Cui adolescenti incitato aduersus patrum optimum principem Georgium Marchionem, consiliorum minime felicium aut salutarium autorem & ad pessima quęque, atque ipsi tandem, & familię perniciofa, magistrum & incitatore[m] sese prebuit. Aliquanto post eundem sumptibus impensis in bella CAROLI V. Imperatoris &

in modicis alijs profusionibus exhaustū, ac ægestate per sese inhiantem uicinarum Antistitum terris & opibus, cum ad bellum illis inferendum impelleret, idque iam motum, ut Architectus arcanorum consiliorum præcipuus, magno studio & artibus ac technis mirabilibus instrueret, ac foueret, Vuïrceburgēsis Feudum illi ademit, quo tamen semetipsum spoliavit uiolatione fidei ac iuris iurandi erga Dominum Feudi. Hac de re Marchione Alberto tandē omni sua ditione exuto, & in exilio mortuo, Antistiti Melchiori è gente Zobela litē ille audacter mouet, & tanquā nil meritis tale, nec ullius culpæ reus, conatur euincere, sibi huius quicquid fecisset, id facere licuisse integro & incolumi iuramento: propterea, quod quamprimū offensio nata inter Antistitem Francicū & Marchionem Albertum, in dissidium primū, mox in bellum erupisset, ex pacto inter hos conuenisset, Vasallis utrinque militantibus fraudi non fore, si pro ijs, quibus seruirent Dominis, arma ferrēt contra feudi dominos. Quod ipsum tamen per se quidem uero minimè consentaneū, nullis deinceps documentis comprobare Grumbachius potuit. Re igitur aliter cōperta, cum non statim, nec ita ut uellet, sua reciperet, Antistitem per subornatos sicarios ex urbe

Vuïrceburgo

Vuirceburgo in arcē per Mæni pontē ascēsurum, aliquot sclopatorū ictibus insidiose interficit. Sicarij euadunt, nec tunc agniti sunt, quòd parricidium uelatis faciebus perpetrassent. Nò longo tamen temporis interuallo post, in Lotaringia capitur ex Sicarijs unus Christophorus Crecerus, qui seu metu Grūbachij, cui multos annos seruiuerat, seu ex occultis alijs obligationibus erga Grumbachium : seu tribuens hoc beneficijs ab eo acceptis, se autorem parricidij professus, cū in itinere frequentibus suspirijs ac gemitibus dominum accusasset, uitā sibi ipsi noctu laqueo finiuit. Quod, ut existimatū fuit tormentorū cruciatus reformidaret ac supplicium: uel quod anteuertere abrupta uita cuperet quæstiones in Dominum, ad quas seruari ac duci se non ignorabat.

Succedit Zobelus alius ex Vuirsburgiorū familia : huic litem renouat Grumbachius. Res agitur uelitationibus scriptionū. Antistites ex archiuis belli tempore interceptis proferunt ac detegunt artes & machinationes Grumbachij. His, etsi Apologias opponit, refertas non tam refutationibus eorum quæ obijciēbantur, quā anticategorijs : tamen ut erat uir ingenio astuto ac uastro, timidoq; & crudeli, his non confidens, sed alijs præsidij opus fore cernens, ani-

mos Nobilitatis Germanicę occupat, querelis
 atrocibus ac speciosè ad fallendos imperitos
 exaggeratis de iniuria, qua per uim innocēs ip-
 se afficiatur ab Antistite Vvırceburgēsi, à quo
 excluderetur auitis possessionibus, nullo suo
 merito, ut prę se ferebat, per fas nefasq;. Contra
 hanc si Antistitis Tyrannidem nō defendatur,
 ostenditur exemplū nociturū Nobilitati uni-
 uersę. Impune enim deinceps principes ausu-
 ros esse quęuis in subiectos ipsis homines, No-
 biles, quocunq; iuris prętextu, & hos in turpē
 seruitutem redactos, ceu mancipia rustica op-
 pressuros. Simul autem latebras quęrit ac rece-
 ptus, ubi tuto uersetur, cōflatq; occulte coniu-
 ratione minime contemnenda, sese & armat
 munitq; in pręsens, & si foret opus, ad rem bel-
 lo etiam deinceps decernendam instruit. Ex or-
 dine equestri igitur, non exiguū sociorum nu-
 merum comparat. Inter hos fuere pleriq; qui
 Marchionem Albertū infelicibus latrocinij
 Germaniam peruastantem secuti, ea occasione
 in noticiam & familiaritatem Grumbachij per-
 uenerunt. Ac præcipui quidem Guilhelmus
Steinius, eiusdē apud Antistitē Vvırceburgē
sem criminis reus. Ex eadē causa, Albertus Rō-
seburgius, Ernestus Mandelslavius Saxo, Io-
docus Lebicius, & plures alij.

Authores

Sed quòd intelligeret nobilitatem solam nec auctoritate, nec uiribus, nec opibus tantæ rei parem futuram, si potentiores principes aduersarentur: nec protinus omnes ex hoc ordine hæc consilia probaturos, atq; à suis principibus discessuros esse. Deniq; si quid à nonnullis non uniuersis moueretur, conatus seditionis speciẽ esse habituros. Idcirco re deliberata dat operam, ut ad præsidium Nobilitatis adiungat patrociniũ principum, gratia, auctoritate, affinitatibus potentum. Præfert autem cæteris Duces Saxonix fratres, Ioannem Fridericum Secundũ, & Ioannẽ Guilhelmũ, Ioannis Friderici Electoris olim filios, tanq; proximos uicinos, & suo iudicio huic telæ, quã instituebat pertexendæ accommodatissimos. Eos enim ex collectis adeptisq; per parentem studijs hominum, norat gratia ualere apud promiscuã multitudinem, augente fauorem commiseratione ex memoria cladis perpeffæ in bello Germanico, titulo defensæ Religionis. Apud hos ita sese insinuat, ut alterum natu maximum Ioannem Fridericũ de suæ causæ bonitate persuasum, & maximis spebus impletum, gloriosoq; titulo Parentis, Patroni, Protectoris ac Vindicis Nobilitatis germanicæ infatuatũ, facile sibi deuinxerit: Alterũ Ioannẽ Guilhelmũ, quãq; sæpe ac

mirificè tentatū, circumuenire tamen atq; in suas pertrahere partes nequiuert. Qua eū de causa Grumbachius cū non posset non odisse ac metuere, quū uicissim inflammaret fratrem odio illius, & ad minitanda ei ac struenda extrema omnia impelleret, continere se non potuit. Sed Ioannē Fridericū, ut postea res docuit, constat sua uoluntate deceptū esse, uel hīs potius spebus delusum, quas ex promissis amplissimis Grumbachij conceperat immensas, fore scilicet, ut rebus motis restitueretur ipse in paternas & auitas hæreditates uniuersas, Electore Saxonie Augusto, uel per sicarios sublato, uel si hac non succederet per concitatam tota Germania suæ causæ prætextu Nobilitatem, excusso.

Nactus igitur Grumbachius patronū, nō tā opibus quàm improborū magna ex parte hominum studijs potentem, nidumq; opportunū ad quæuis facinora patranda, & fretus Nobilitatis erga se affectione ac promissis, quod scriptionibus partis aduersæ ualde prægrauari sese animaduertent, ac uideret causæ suæ cognitionē uel lentius idcirco processurā esse, uel tandem exitū habiturā aliū, quā sperauerat, decurrit ad alia consilia, suo more fraudi, si finē suū cōsequeretur, uiolentiā miscēs. Semetipsū ergo suę causæ iudicē facit, ac congregatis clam uiris astu sediciosæ

dicioſæ coniurationis ſocijs circiter octingen-
 tis, ſolo in loco ea in parte Orientalis Franciæ,
 quã Eifeldiũ nominant, ac Vvjrceburgũ hoc *Comitatu*
 commitu nocte, máxima feſtinatione accedit,
 effractiſq; ſub horã tertiam matutinam portis,
 urbẽ nihil tale ſomniantẽ ingreditur: capit, di-
 ripit, extorquet Canonicis qui adſuerũt tranſa-
 ctionẽ diu præmeditatã atq; quaſitã, imponit i-
 iſdem cũ iuramento *à vnſlav* perpetuã parricidij
 perpetrati, adimẽs omnẽ inquirendi de authori-
 bus poteſtatẽ: recipit ſua uniuerſa, & promiſſũ
 exprimit ſingrapha fancitũ, de grandi pecunia
 conſtitutis vicibus ſoluenda . Hoc peracto fa-
 cinore, in nidũ reuolat ſuũ. Imperator Ferdinã-
 dus atrocitate facti grauiter offenſus, mandat
 ut in iudicio publico Camerae, ob uſurpatã ſe-
 ditioſo conatu in priuata cauſa incompertam
 haectenus uiolentiã, reus peragatur uiolatæ nõ
 tantũ fidei erga dominũ Feudi inſidõife circũ-
 uentũ, ſed & pacis publicæ in Imperio contra
 leges, peſſimo ac pernicioſiſſimo ad omnẽ po-
 ſteritatẽ exemplo. Reũ cognitũ ac declaratũ cõ-
 demnat & proſcribit, ſimulq; eos omnes, qui
 hæc perpetrantẽ adiuuarunt. Non magnifici-
 ſũt proſcriptionẽ cõiurati, fiducia ſui receptus:
 ſed factum excuſant, ita tamen ut non in uin-
 dicta ſe peccalle, ſed modũ exceſſiſſe in uindi-

cando agnoscant, ac culpā hac in parte depre-
 centur: Transactiones autē uí extortas, uelint
 ratas esse ac firmas. Fouet, tuetur & excusat eos
 multo magis ipse Ioannes Fridericus Saxonie
 Dux, ac ne quid huius à se in contemptū Impe-
 ratorie Maiestatis quisq̃ fieri suspicetur, præ-
 textum cōminiscitur minime probabilem, cur
 refugia eis præbeat, Nimirū ut plura conatu-
 ros reprimat atq̃ coherceat. Postulatur interea &
 ab Electore Saxonie, ne Grumbachianę causę
 deesse uelit: qui cum se parricidij & seditiosis
 latrocinij nuncq̃ patrocinatorum ostenderet,
 occasionē illis primam præbuit, odia iamolim
 concepta, sed pressa ac dissimulata hætenus, ef-
 fundendi. Nec petitū id fuit, quod tale aliquid
 ab eo expectaretur, sed quod prætextus insidij
 quæreretur. Sapiens Imperator quo hæc spe-
 ctent, minime ignorans, perstat in sententia, &
 indicto conuentu mandat principibus Imperij
 Anno quarto & sexagesimo, ut Vormatię
 per legatos consultant, cum de alijs Imperij ne-
 gotijs, tum uero & de pace publica maiore cu-
 ra firmanda ac munienda. In eo conuentu decre-
 tum fit, de alendo in Germania præsidio equitū
 mille quingentorū. Horū mille Duci Saxonie
 Electori Augusto, quingenti Duci Iuliacensi
 attribuuntur, ea lege atq̃ conditione, ut sint ceu
 custodes

custodes pacis publicæ in utraq; Germania, & si quid commoueatur à Grumbachianæ con-
 spirationis socijs, mox inter initia exorienti in-
 cendio ut occurrât, idq; priusq; sese diffundat,
 restinguât. Moritur interea Ferdinandus: suc-
 cedit filius Maximilianus. Huic causam com-
 mendat Vñrceburgensis, flagitans executionē
 publicatæ à parente sententiæ, in hostes suos ac
 parridas.

Ab eo tempore Grumbachiani nusq; satis
 tuti Gottæ apud Ducem Saxonie Ioannē Fri-
 dericū sese continent. Conueniūt ibidē crebrius
 & quidem magno numero socij coniurationis.
 Conferunt consilia, acuunt odia in Electorem
 Saxonie multis incitationibus, tanquam is il-
 le sit, qui solus obstat & prohibeat ne impetret
 Grūbachius quæ postulat, neue quæ molitur- *cf. 1791*
 ficiat: deniq; qui solus Nobilitati, eiusq; liberta-
 ti aduersetur, & grauis sit atq; intollerabilis.
 Nullo enim alio speciosiore cōmento Nobili-
 tas decipi & his factionibus implicari poterat.
 Nec talia occulte sparguntur, sed palam uagan-
 tur per ora hominum: Inuitantur ad societatem
 plures alij: conciliantur Principi Ioanni Fride-
 rico quicunq; rei bellicæ periti, & à clientelis
 equitū ac peditū instructi habebātur: Condu-
 citur horū opera magnis stipendijs: confluunt

inter hos & alij latrocinijs affueti ac dediti admittuntur: imo cupide excipiuntur, quib. propter es alienū, perpetrata latrocinia, & similia scelera, locus aut receptus sub Electore Saxonie nō cōceditur: infestatur inde & terræ Electoris Saxonie & uitæ publicæ latrocinijs, ab ijs, quos dulcedo prædæ Vvjrceburgensis inescavit, & ea quidē maximè, quæ terras Electoris Saxonie attingunt. Ostēditur multis in reb. animus ergahūc plane hostilis: molitiones tamē occultantur. Elector Saxonie cōtra dissimulatis initio iniurijs, ignarus etiā insidiarū, quib. uitā suā & iugulū peti deinceps cognouit, hortatur, orat, obtestatur, patruelē Ducē factionis fediciosæ cū satellitio uniuerso à se ut dimittat, & sibi ipsi, suisq; hac in re ut cōsulat: cōmemorat pericula, quæ pposita sint: reuocat in memoriā hereditaria Ducū Saxonie pacta, quib. diserte cautū sit, hostes publicos aut priuatos, & ab Imperio, pscriptos à neutra parte hospitio excipiēdos, aut defendēdos esse. Idē faciūt & alij principes, atq; in primis solicite & accurate Fridericus Palatinus Elector ad Rhenū, & Philippus Lādgrauus Hassig, Soeer uterq; . Palatinus & de euentu uaticinatur, ni pareat, præfagiens id, quod accidit. Et Electorem Saxonie Augustū cū Duce Ioanne Guilelmo hac etiā de causa Lipsiæ cōuenit,

uenit, ut si offensum à genero reperiatur, placet. Venerat autē in Thuringiā Palatinus, ut compositis dissidijs, quæ inter fratres Grūbachius alterius odio accenderat, & multos annos aluerat, sublataq; diffidentia, quæ nata ex minis Ioannis Friderici, & clā structis insidijs, fraternam beneuolentiā ualde langufecerat, cōfirmata deniq; partitione hæreditatis, quā diu Grumbachiana factio presso altero impediuerat, & nuper uix ægre Ioānes Guilelmus obtinuerat, fratres generos inter sese reconciliaret.

Hæc dum hoc modo geruntur, appetit tempus primorū Comitiōrū Maximiliani Imperatoris. In his re in omnē partē accuratè pensitata cunctis suffragijs renouatur sententia proscriptionis, extensaq; in Receptatores & auxiliatores, ad pœnā parē cōdemnatos, solenniter publicatur, proclamante eam Heroldo Imperij ex præscripto, post datū tubis signū & tympanis. Duci Electori uero Saxonie Augusto demandatur ab Imperatore ac cæteris Ordinibus decreta in prosriptos & Receptatores, ni pareāt, executio, & imperantur auxilia quatuor Germaniæ prouincijs, Turingiæ uicinioribus, Vtriq; Saxonie, superiori & inferiori, Francie Orientali & Westualie. Fit & decretū ut missa legatione iubeatur Ioannes Fridericus tradere pro

scriptos in manus Imperatoris aut uinctos, ubi ille uelit, sistere. Id nisi faciat in pari eum tanquam Receptatorē cū ipsis culpa & condemnatione indubitato futurū. Idem denunciarī ei palam adfertē proscriptionis formula, quæ ex decreto Imperij antea promulgata fuit, contra proscriptos, & eorum Receptatores.

Priusquam ex Comitibus domum redit Dux Elector Saxoniae, comprehenditur non procul à Dresda ob furtum quidam natus prope Fribergam Misnie Ioanes Boem. Hic Dresdā adductus ex se sponte, non interrogatus, enunciat, conductum se esse à Grumbachio, ut Electorē incautius accere sine satellitio uagantē in syluis, aut feras insectantē, globo traiciat, & ad eam cadere se sclopeto instructum esse. Idem post tormentis examinatus repetit. Capitur & alius grassator insignis, Erphordiensium hostis, Philippus Plats. qui inter alia confitetur, sibi quoque à Grumbachio, si insidias, quæ parentur Electori, adiuuare uelit, præmia proposita esse. Sed assentiri se noluisse. Nec dissimilia his testimonia alia deferuntur ad Electorem ab inclytis & Nobilibus uiris, Gūtero Comite Schuartzeburgico & Christophoro Zebicio, ex ore Grumbachii excepta. De his Elector Saxoniae edocet patruelē Ioannem Fridericū, amanter eum comonesaciēs, & propin
quæ

quæ necessitudinis & pactorū, conuentorūq; iureiurando non semel firmatorū, quibus expresse cauetur, ne refugia aut receptus ullus præbeat, aut ferat auxilia alterius hostibus, inimicis, obtrektoribus, publicis grassatorib. transfugis: Se hortari eū, ne retineat secū quos ex iudicijs cætorū hominū didicerit, & suæ uitæ, & suorum subditorū, aliorūq; qui commerciorū causa regiones suas adire ac frequentare consueuissent, fortunis & facultatibus insidiari. Ioannes Fridericus è diuerso, & Legatis ab Imperio missis coram ac scripto, & Electori Saxoniae literis insolentius in eam sententiam respondet, ut de authoritate Imperatoris & Senatus Consulto publico detrahendo iteratam proscriptionem nō obscure damnet, tanq̃ in sui odiū & oppressionē paucorū suorum inimicorū artibus extortam, & Grumbachiū atq; complices audacter excusando collaudandoq; & ab omni culpa uindicādo, suosq; fideles consiliarios uocando, Impertorem inconstantiae arguat, tanquā contraria ijs decernentem, quibus sibi per se & alios antea patestatem fecerit Grumbachianos retinendi: Electorem uero Saxoniae non obscure amplius aut ambigue, sed ex proposito, diserte & acerbè notet, & falso atq; iniquè traducat. Intexuntur scripto Grumbachianæ Epistolæ,

DE BELLO

obiectum de conductis & emissis sicarijs crimē diluentes, excusatione prorsus inter se discrepāte. Quod enim initio inficiatur impudenter, & deriuat à se in alios, id ad extremū ita cōfitemur, priora prodens: ut nisi Elector desinat oppugnare ipsum, non defuturos minuetur, qui eū quoquo modo tollant. Et si autem Ioannes Fridericus simulate tandem præ se fert, se proscriptos dimissurū, perseverat tamē in proposito, ac pertinaciter illis retentis, nihil nō conari pergit & moliri, confirmatus magis de ijs quas Grumbachius ostenderat spebus, belli Turcici apparatibus, & secutis deinceps cladibus ex Sigetti & Iulix expugnatione, Quo nūcio nihil illis lætius, nihil optabilius accidit. Eam tam obstinatā pertinaciam Ducis Ioannis Friderici & Grumbachianorū molitiones tam perniciosas, propinqui Principes in bellū certū erupturas, & Principi exitiū allaturas esse cernerēt, redeūt ad priora consilia, instant & urgent apud Ioannē Fridericū monēdo & obtestādo ut sententiæ Imperij pareat, nec sua sibi peruicacia temere periculum creet & attrahat, quod sit multo maius sua opinione futurum. Non mouetur his Ioannes Fridericus, sed bellū manifestius moliri, comparare ad urbem muniendā necessaria, sollicitare ad coniurationis societatem Principes alios,

alios, & auxilia quærere incipit, missoq; legato
 Schuinfurtum, quod in Francis oppidum est
 Imperij liberum Octobri Mense, Nobilitatem
 Francicam, quæ conuenerat diliberatura de sup
 petiis ferendis Imperatori aduersus Turcas:
 Hanc ergo instigat, ut se duce Grumbachianæ
 causæ atq; coniurationis defensionē suscipiant,
 & cōmunis belli socii sint. Ea res & Imperatorē
 superbo atq; contumelioso responso prius exa
 cerbatum grauis irritauit, & propinquis Prin
 cipibus metum ac sollicitudinem auxit. Nulli
 ergo operæ, nullis sumptibus parcunt Elector
 Palatinus ad Rhenum, & Landgrauius Hassiæ,
 cumq; his Guilelmus Iuliacensis auunculus. Ite
 rum per legatos Duci Ioanni Friderico incul
 cant, & obedientiam Imperatori debitā, & peri
 cula in ipsum redundatura si non obtemperet.
 Offerunt se arbitros earū controuersiarū, quæ
 Electori Saxonix & Ioanni Friderico interces
 ferant. Elector Saxonix respondet, nihil sibi
 pace gratius esse, nihil se quicq; armis ciuilibus
 peius abominari ac detestari, idq; se non obscu
 re ostendisse ac docuisse hactenus demonstrat
 exemplis innumeris, patientiæ penè nimix. Id
 circo, ne nunc quidem sese suo loco paci publi
 cæ & concordix inter se & agnatum patruelē
 defuturum. Possesse se arbitros illos ac disceptato

res ferre priuatarum controuersiarum & iniuriarum, quibus sit affectus multiplicibus à Ioāne Friderico, salua tamē sua dignitate. Causam uerò proscriptionis non suam esse priuatā, sed imperij publicam. Alter & tractationes & cōditiones omnes insolenter recusat. Imperator autem & quò tendant, & quorsum euasuræ sint hæ Ioannis Friderici ac proscriptorum machinationes, ni maturè reprimantur, prospiciens, nec cunctandū ratus, manifeste iam inclinatis animis multorum ex ordine Equestri ad seditionem, & res nouas ac motus nouos pene palā spirantibus, Electorem Saxonix mandati dudum ab Imperio accepti admonere, & impellere atq; urgere non desinit, ut obsidionem Gottæ acceleret, festinatione & occultatione tāta, quāta omnino fieri possit. Ostendit quātū in mora periculi sit futurū, si coactis, quæ concitare atq; excire non desinant auxilijs, armati suas experiri molitiones incipiant. Destināt Electori Saxonix legatos seu Commissarios, Comitē Otto nem Ebersteiniū, Fabianum Schoneichium & Christophorum Carolo vvitium, equites auratos, quorū consilio & authoritate Elector uteretur. Hoc publici magis quā priuati periculi respectu Elector Saxonix permotus, quantū abhorreret ab hoc bello propter patri-

am,

a m, propter cognati sanguinis iura, propter familiae nomen, & alias causas. Quod tamen detrectare auctoritatem Imperij non liceret, serio in deliberationem de concludendis intra Urbem & obsidendis cum Receptatore suo proscriptis incumbit. Ac rem omnem celeri arcanoque consilio ad eum modum instituit, media & aspera hyeme, ut ante Urbem proscripti prius armatas acies conspexerint, & bellicorum tormentorum exaudierint fragores, quam hostiles apparatus somniarint, securi nimis Imperatoris Vngarico bello distenti occupationibus, & contemptu non Electoris tantum Saxonie, sed & uniuersi Imperij Romani. Hac celeritate obsessis facultas tuto elabedi, colligendi que auxilia idonea ac sufficientia, & alios concitandi, adempta fuit. Primae in conspectum Urbis equitum turmae peditumque Cohortes educuntur. Pridie Natalis Domini, praemittitur ab Imperatore quidem per Caduceatorum denunciatio, qua subditi absoluti a iuramento Ioanni Friderico praestito, iubentur illo deserto agnoscere & sequi Ioannem Guilelmum. Ab electore uero Saxoniae, tanquam designato belli Duce, cautio demandati officii rationem, & parendi necessitatem iniusta ac legitima causa exponens. Sed quod adhuc pauciores numero essent equites & milites,

quàm intercludendis itineribus undiq̃, com-
 meatuq̃ interuertēdo, & auxiliariū. copiis ar-
 cendis satis essent: factum est, ut obsessi ex uici-
 nis oppidis delectorum ciuium multitudinem
 mediocrem, sed magna ex parte imbellē, intra
 Urbem compulerint: ex direptis pagis uerò
 non exiguam rerum fruendarū copiam in arcē
 importarint. Crescente paulatim ad Urbem
 exercitu, ex concursu militum & accessionibus
 sociorum auxiliorum cum bellum minimè ex
 sententia Ducis absentis administraretur,
 nec quicquam tantis dignum copiis gereretur,
 plerisq̃ in rapinas magis ac prędam quàm ob-
 sidionem intentis, ipse eo proficiscitur Elector
 Saxonix, decima quarta ab obsidione die. Et
 quod belli leges postulant, cum patruele Duce
 Ioanne Guiljelmo, dispositis in ordinem aciei
 forma, ac circumductis propinquo interuallo
 copiis uniuersis, deditiōnem fieri flagitat, qua
 denegata non multorum dierum spatio, mira
 arte ac festinatione, distributis operis, nocte
 dieq̃ instans & ugens, omnem circumcirca
 Urbem & arcem fossis, aggeribus, & castellis
 circumdat fossis atq̃ aggeribus tam propè ad
 Urbem perductis, militeq̃ completis, ut occa-
 sio esset & facultas militi utriq̃ obsidenti & ob-
 sesso inter se colloquendi. Nec impediri hæ ope-
 ræ

ræ ullis quantumuis insolitis dispolforum as-
 fiduè magno numero immanium tormentorū
 fragoribus, emissorumq̃ globorum ceu pro-
 cellis poterant. Dum hæc opera ad **Vibem**
 parantur, à nocturnis excubiis deiiciuntur in-
 ternuncii ex arce emissi cū literis & auro signa-
 to ad **Ernestum Mandeslouiū**. Aureorū erant
 quater mille pondere **Rhenanis** leuiore, auro
 pares notati insignibus **Electoralibus** decussa-
 tim secantiū sese binorū gladiorū, & inscriptio-
 ne uendicante dignitatem **Electoralement Ioanni**,
Friderico à natalibus. Literæ characterib. exa-
 ratae erant inusitatis. Hi agniti & arcanas obsef-
 forum machinationes & magistros equitum,
 militumq̃ tribunos, socios atque complices
 coniurationis omnes patefaciunt, quorū multi
 sui purgandi causa ad **Electorem Saxoniae** &
 legatos **Imperatoris** literas scribunt. Nonnulli
 in castra deinceps ueniunt, aliqui malè sibi cō-
 scii fuga salutem quærunt. Paulo post diuersis,
 dignisq̃ fide indicibus planè cognoscitur, **Re-**
ceptatori & **proscriptis** constitutū fuisse sub ini-
 tium veris equitum cogere millia octo, pedi-
 tum legiones quatuor, duabus diuersis in par-
 tibus **Germaniae**, in **Vestualia** ad **Rhenū** usq̃,
 & in **Marchia** ac finitima huic **Pomerania**.
Vestualicis id negociū datū esse, ut per **Episco**

porum ditiones ad Rhenum, impetu in Franconiam facto in hac quæ Antistitum sint, ac deinceps in Thuringia quæ Electoris Saxoniae sint, ut subigerēt ac depopularētur, Vrbes Mulhusium, Northusium & Erphordiam grandi pecunia ut mulctarent: Erphordiensis omnibus extra urbem fundis, prædiis, pagis & oppidis ut exuerent: Marchicis uerò & Pomeranicis, ut oppresso Electore Saxonie, occupataq; ac direpta passim ditione, munitiores urbes, seu ui seu deditioe caperēt. His perfectis crearetur Princeps Ioannes Fridericus ad Vitebergā Elector Saxoniae, et ubi consensit exercitus ambo, idem salutareretur exemplo Romano ueteri ab uniuerso milite Romanus Imperator: Redigerentur in ordinem principes cæteri: tollerētur sese submittere recusantes: Equestris ordo subtractus Imperio principū, adsereretur in libertatem, & soli subiiceretur Imperatori: Noua institueretur forma Imperii. Comprobarūt hæc deinceps archiua à deditioe in arce reperta, & iudicijs atq; confessionibus Principis Ioannis Friderici, Grübachi, & ceterorū patefacta cōsilia. In literis uerò interceptis hæc uerba inerāt: Imperatorē Maximilianū publicatione renouatae proscriptionis uiolasse fidē ac religionē iuris iurandi,

iurādi atq; hoc periurio semetipsū exutū Maie-
state Imperatoria de fastigio Imperij deiecit.

Fuit omnino coniuratio hæc in eū modū in-
structa, ut longè perniciosior Imperio Roma-
no quàm Catilinaria olim Urbis Romæ fuerit
futura si erupisset. Ac planè dubiū non est, non
industria humana patefactam, nec ulla humana
potentia repressā, sed diuinitus elisā esse. Præ-
stat autē sopirifeditiosas atq; cruentas molitio-
nes quā euulgari. Præsertim cū arcanorū cōsilio
rū cōscj fuerint nō nisi antesignani, qui ad silen-
tiū & occultationē peculiari sese iuramento ob-
strinxerāt. In hęc cōspirationē ita cōsensit Dux
Ioānes Fridericus, ut de suo stipēdia Ducib. de-
creuerit, & uictoribus, si rē perficerēt, præmia
proposuerit, ex præda parta & occupatis ter-
ris, liberalissima. Constitutū fuit inter eos biē-
nio antè de innouāda insigniū Electoraliū for-
ma, deq; typis peculiaribus monetæ imprimē-
dis, cū arrogātis, minimeq; decentis tituli, vbi
ad arma deuentū esset, inscriptione. Compara-
ta iam & instructa fuerunt præla ad excuden-
da publicæ fidei diplomata, quibus caueretur
saluti eorū, quos seruatos cuperent. De colligē-
dis belli neruis rationes inītæ: petita mutuò à
quibusdā Germaniæ principibus ingens pecu-
niæ uis: sœdus cum Rege Sueciæ nō solū expe-

titū & tentatū est, sed & missis hinc inde legatis, initū contractumq̄ fuisset, nisi interceptus quidā in mari consilia omnia aperuisset. Quas minas, quæ opprobria in cognatos principes, & machinationes quā hostiles aduersus eodē, mandata illa continerint, id instructionū, ut uocant, formulæ postea repertæ testari feruntur. Nulla ibi Imperatoris, nulla cognati sanguinis, iuratorūq̄ pactorū ratio habita est. Est inter alios libellos repertus etiā qui continet belli denunciationē directā ad imperij Ordines, multo antè compositā, & manu propria Ducis Ioānis Friderici plerisq̄ in locis correctā & auctā. Ita ut nihil illis ad classicū canendū euertēdāq̄ patriā defuerit, quā loculi auro referti, & prætextus aliquis speciosus. Eum sese accepturos arbitrati sunt, si Elector Saxonix, quē uarijs calūnijs apud Nobilitatem sibi addictā deformat ac prægrauarant, decreto Imperij aut Cæsaris iussu, executionis faciendę causa, arma sumeret. Missæ sunt ad Regem Gallix literæ, grauissimas aduersus Imperatorē & status Imperij, ob publicatū proscriptionis decretū, querelas continentes, & petita à Rege auxilia. Sed hoc maxime triste & deplorandum est, quòd ad artes minime conuenientes homini Christiano confugerueriti non sint. Per puerū enim rustici filium,

uel

uel magicis præceptis imbutū, uel ab incantato-
 ribus fascino, uel à Grumbachio ad eas impo-
 sturas assuefactum: per hunc ergo Princeps in
 conclauē suam, & arcanissimam cōsuetudinem
 receptum, responsa ex angelis sciscitari, & de
 futuris quid euenturum esset, explorare est soli-
 tus. Nunc de successibus uictorijsq; ipsis Du-
 cis: nunc de Cæsaris & Electoris Saxoniae inte-
 ritu: nec non de thesauris effodiendis, alijsq; id
 genus similibus euentibus. His cum à diuini
 uerbi præconibus uehementius contradiceretur,
 grauiā illis supplicia, ni tacerēt indicta sunt. Et
 suscepit magi patrociniū ipse Princeps tanto
 studio tantoq; feruore, ut Theologos hanc cō-
 sulendi diabolū consuetudinē acriter repre-
 hendentes, mordacibus & contumeliosis scri-
 ptis quæ extant, repelleret, nec ulla pia, rectaq;
 & salutaria monita admitteret. Porro miseræ
 plebeculæ, quæ ex oppido in Urbē defensionis
 causa cōtracta erat, persuasum fuit ab ipso Du-
 ce Ioāne Friderico, concione ad populū habita,
 bellū Religionis extirpandæ causa, cōspiratio-
 ne Imperatoris, Electoris Saxoniae, & Antisti-
 tū Germaniæ susceptū esse. Nā ad hāc magno si-
 lentio occultatū fuit, quid fieret & gereretur, &
 quæ causæ prætenderētur, quidūe ab Impera-
 tore atq; ijs, qui ad Urbē cū exercitu erāt, postu-

laretur. Inuita igitur militabat, ignara operū & impatiens onerū militiæ, etſi à milite cōductitio non nihil animaretur, & paulatim bellicis operis affueſceret. Præterea creſcebat in urbe difficultas omnium rerū. Fiſcus principis exhaustus erat. Priuatis ereptū erat quicquid reliquū fuerat pecuniæ numeratæ. Deficiebant comeatus, nulla ſupererat ueſtibus materia, extenuabatur paulatim & euaneſcebat ſpes omnis auxiliij externi. Cætera onera augebantur. Diruebantur ciuiū domus, ut propugnaculis extruendis aut reficiēdis ſi cōciterentur, materia ſuppeteret. Et fama percrebuerat cōſultari demilite idoneo intra arcē recipiēdo, de q̄ urbe incēdēda. Sed omni imbelle multitudine prius extruſa. Extra urbē autē abſolutis aggeribus & caſtellis ad oppugnationē ſeriā inſtructa omnia oculis obuera bāt, quæ iā antè de ſalute ſua anxie plebi terrorē augebāt, q̄ aduerſus iſtus bombardarū nō tegerentur amplius altitudine ualli, tota interiore urbe hoſtiū cōſpectui expoſita, p̄pterea caſtella quæ arte excitata aut tumulis impoſita ſupra urbē eminebāt. Hæc ubi cōcurrerent & obſeſi ex milite hoſte inter quotidiana colloquia diſcerēt, bellū p̄pter p̄ſcriptos & rebellionē Recerptatoris eorū Ducis Ioannis Friderici motū eſſe, quos cōcordibus ſentētijſ Imperij cōdemna

tos, atq; ad pœnam expetitos tueri ipsi atque defendere non desinerent, contra interdicta seuerissima legitimi magistratus cum discrimine uitæ, fortunarum, existimationis suæ, imò cū iactura uitæ & salutis æternæ. Consiliū capiunt, quo se & principē suū ex bello tam difficili ac periculoso absq; insigni rerū suarū detrimento explicent. Coniungūt se ergo præcipui ex ordine equestri, aulicis, senatu, militarib. copijs & plebe, ac rem ad principē literis supplicibus deferunt (ad colloquiū enim nō admittebātur, arcentibus eos Grumbachianis.) Orant ne se ipsum & subditos proscriptorū causa perdat, sed cōmuni cū ipsis deliberatione se quomodo seruet ac liberet, constituat. Cum non tantū non obtinerēt quicq;, sed acciperētur minaciter, nec minas has irritas fore animaduertent, si in proposito persisterēt: cōmuni fama nōnullis ex ijs qui præcipui erāt iam supplicio capitis destinatis, id agunt, ut de iisdem resciscat miles præsidiarius, cui intra arcis claustra uelut carceribus concluso excubiarū ac defensionis causa, alioqui egredi inde & cōsilia cū oppidano præsidio cōmunicare nō licebat. Auget ciuiū & rusticorū in urbē coactorū indignationē casus q; præcessit pridie Paschatos, Præcipuus .n. capitaneus ciuiū, idemq; ciuis, ob fortitudinē & rei mili

taris usum omnibus carus Ioānes Hoffman, nō
 ex urbe, sed arce (cōtra militū inter se pacta quæ
 erant ut arcē præsidia istuc collocata, urbē uerò
 ciues defenderent) ad oppugnandū hostiū ca-
 stellum proximū, erumpere cogitur. Vbi pu-
 gnans fortiter, cum aliquot gregarijs militibus
 interficitur. Quòd ergo seruari potuisset, si auxi-
 lia uti conuenerat inter eos submissa fuissent, in-
 cipit in urbe de tribuni militū Brandestenij per-
 fidia, populus grauer queri, quòd nō tantū ho-
 nestū fortēq; ciuē præsentī periculo obiecisset,
 sed & uiriliter dimicantem turpiter deseruisset.
 Exoritur ergo fremitus & indignatio in urbe,
 cuius cum præsidiarius miles è claustris in arcē
 arcis quarta die Aprilis eductus, ad sacramen-
 tum militiae de nouo præstandū nō ignarus ef-
 fet, iurare recusat: uel quòd desperaret de defen-
 sione arcis, uel quòd amplius militare nollet cau-
 sam improbens, & quòd pertæsus esset late-
 brarū, squaloris & egestatis, quā pertulerat.
 Stipendia enim nulla nisi unius mēsis & uictū
 tenuem ac sordidū per id tēpus acceperat. Vr-
 gente præfecto Hieronymo Brandesteinio &
 nil proficiente, nec obtestationibus nec minis,
 accurrit princeps ipse. Sed & eo nihilo plus cōci-
 tato militi persuadente, exiuditur hic clamor
 in urbe: fit mox cōcursus ad ar. em: portæ ui re-
 cluduntur:

cludūtur: coniungit se miles cū oppidano præsidio. Comprehenditur tribunus militū Brandēsteinus: proscripti deposcuntur: qui cū metu sese abdidissent, inquiruntur per arcē reseratis conclauiibus: inuenti capiuntur: uincti abripiuntur in urbē, atq; in curiā deducūtur, ubi diuersis in locis custodiuntur. Comprehēsi sunt hi: caput factiose cōiurationis & proscriptorū princeps ipse Guilhelmus Grūbachius cū socio Guilhelmo Steinio. Doctor Christianus Bruck cancellarius. Brandēsteinus de quo dixi, & Ioannes Beierus, qui sub Electore Saxonix quæstor præfecturæ Montanæ in Schellēberg, cū soluendo nō esset, deserta ac prodita fide erga dominum, ad hostē transfugerat, & consilia de opprimendo & excutiēdo Electore adiuerat. Zebicius uerò cū nonnullis alijs ea uespera elapsus, postridie summo manè per portā arcis emittitur, ubi deceptis excubijs fossā, quā angustissima erat, concitato equo transiliens euadit. Is est autē Zebicius, qui suo se sclopeto Zobelum Antistitē Vvurceburgēsem traiecit pro-

fiteri fuit ausus cum pichtio Luneburgico. In urbe quid actū sit, mox una cōmuni Epistola significatur Electori Saxonix Augusto, Duci Ioanni Guilhelmo, & legatis Imperatoris à nobilib; aulicis, centurionib; & senatu: petiturq;

de consensu Ducis Ioānis Friderici, ut dies dicat̃ sub fide publica tractationib. de pace, se paratos dedere proscriptos & urbē, si æquis conditionibus pacē impetrēt. Adiūgit suas literas Ioannes Fridericus nō inscriptas principib. sed legatis Imperatoris. Nec idē agit, sed quasi sese & suā causam seiungens inducias cōcedi postulat dierū quatuordecim, quibus ad deliberationē de suis rebus & pacis conditionib. accersat principes hos: Palatinū Fridericū Electorē, Guilelmū Iuliacēsem Ducē: & Philippū Landgraviū Habsiæ, q̃ paulo antē è uiuis excesserat. Aberat tūc ab exercitu Elector Saxonie, p̃fectus Castellas, ut cohonestaret deductionē funeris Landgrauij. Legati Imperatoris interea respōdent, bene pollicētur, iubēt diligenter muniri captiuos usq; ad reditū Electoris Saxonie. Eo reuerso obsessi quod petūt impetrāt, Ioānes Fridericus nō impetrat. Dicitur dies cōgressui, cōueniēt, proponūtur cōditiones, de quib. qui exierant, referūt ad principē suū & cæteros. Reuersi iisdē in castra, à principe nulla à cæteris mādadata adferūt, ut simul p̃ principe intercedāt ac laborent. Quo se suosq; negligēte ac destituente, fastūne analijs de causis, q̃ inops esset consilij, nihil obtinet̃. Tandē biduo ultra citraq; tractationibus his atq; cōsultationib. consumpto, in
hæc

hec cōsentiūt capita ab utrisq̃, cōscio Duce Ioāne Friderico, ut princeps sese, arcē & urbē cū apparatu bellico uniuerso, commeatu, cancellaria, fisco, dedat Imperatori sine ulla cōditione. Vt p̃scripti & horū socij atq̃ patroni, grassatores itidē publici ac prædones, & præter hos uasalli, qui nō renūciata obligatione sua cōtra Electorē militarūt, tradant̃ in manus Electoris. Vt militares homines omnes cuiuscūq̃ ordinis urbe cedant armati sine tympanis intra quatuor horarū spatiū, & uexilla cōuoluta tradāt: ut subditi ex omni ordine, & ciues in primis urbibus Gothanæ, uitam, fortunas, iura, immunitates suas retineāt illæsas, ut portis patefactis intra urbem & arcē recipiat̃ præfidiū, clauēs exhibeant̃ Electori, captiui dimittant̃ sine lytris. Ciues Gothani p̃ delectos octo ex toto numero fiant supplices Imperatori, uel ipsius loco Electori Saxonie.

Vtrique ciues & milites iurent, se nullis unq̃q̃ bellis contra Imperiū, Imperatorē & Electorē Saxonie motis, interfuturos: ut Duci Ioanni Guilelmo nouo sese homagio obstringāt, excluso ab omni iure successione fratris, & natis ex illo filijs: his cōditionib. ut si cōtingat absq̃ hærede masculo Ioānē Guilelmū decedere, succedat Elector Saxonig, atq̃ huius filij: si et hi, deuoluat̃ successio in Lādgrauios Hafsie. Literis de his ca-

pitibus cōfectis & obſignatis ultrò citroq̃, Ele-
ctor Saxonix Auguſtus comitātib. Ducib. Io-
anne Guilelmo Saxonix, & Adolpho Holſato
ipſe inter utrūq̃ medius Urbē primū, deinde
arcē ingredit̃, præcedēte maxima equitatus par-
te, & ante ipſū proximè magno numero comitū
Factū id eſt die decimatertia Aprilis, hora circi-
ter ſexta ueſpertina. Incidit illa dies in Domini-
cā Miſericordias Domini, hoc ex Eccleſiaſtico
calēdario nomine notā. Qua ante annos uigin-
ti à Carolo V. Imperatore pater Ioānes Frideri-
cus ſenior acie uictus & captus eſt, penè eadem
hora. Diſcrepātib. tamē dieb. menſis politici, cū
ante uiginti annos eadē Dominica in uiceſimā
quartā Aprilis inciderit: ſed decima tertia Apri-
lis quæ Antiftiti Vuurceburgēſi Zobelo frau-
de Grūbachij perēpto, uitā. Eadē admirādo iu-
ſtitix ac uindictæ diuinę teſtimonio ipſi Grūba-
chio tūc primū redactō in hoſtiū poteſtatē, an-
niſ octo poſt ſpē uitę eripuit. Principi Ioāni Fri-
derico cuſtodix poſt nūc: poſtridie tradit ipſe ſe
in manus & poteſtatē Imperatoris, deditioe le-
gatis facta, Oitoni comiti in Eberſtein: Fabiano
Schoneichio & Chriſtophoro Carolouitio ex
ordine equeſtri, uiris nobilib. & equitib. auratis
petēs ne abducat̃ in Auſtriā, ſed relinquat̃ apud
Electōrē Saxonig. Tertio à deditioe die abdu-
citur

citur captiuus: pscripti & captiui tormētis sub-
 ſciunt decima sexta Aprilis die, digreſſa inde cō-
 iuge Ioānis Friderici permiſſu principū cum ſu-
 pelle ſtile copioſa, ſūt iudicia de captiuis: p nū-
 ciat de capitib. eorū ex ſingulorū cōfeſſione &
 archiuis repertis: die decima octaua ſuppliciu
 de iſdē ſumit: pari cū Grūbachio ſupplicio af-
 ficit cancellarius, diſſectione corporis in partes
 quatuor, ob læſæ Maieltatis crimen cōmiſſū in
 eo ꝓ obiecit & intentauit Imperatori falſo per-
 iuriū: eliſit atq; ꝓiecit cōtumelioſē ſententiā ꝓ-
 ſcriptionis: comprobauit & excuſauit auſus fa-
 ctionis Grūbachianæ, adiuuit cōſultationes de
 perturbāda ſeditioſis motib. Germania, abrogā
 do Cæſari Imperio, principib. nobilitati exæ-
 quandis: acerbè & ignominioſè exagitauit uoce
 & ſcriptis Imperatorē, Duces Saxonix, Electo-
 rē & Ioannem Guilelmū dominos ſuos: reticu-
 it & adiuuit inſidias ac molitiones, quæ Electori
 & Ioāni Guilelmo ſtructę fuerūt, cōtra fidelita-
 tis iuramētū utriq; præſtitū. Grūbachij & Stei-
 nij crimina commemorata ſunt: ſed ꝓ Steinium
 Grūbachius excuſaret, tanq; à ſe ſeductū, mitius
 ille puniẽ. capite enim truncaĩ, poſtea truncus
 quadrifariam ſcindiĩ. Beierus ſuspendiĩ. Capite
 truncaĩ & Brādēſteinius arcis præfectus, qui nō
 tantū ſciens uolensq; ꝓſcriptis ſeſe cōtra Cæ-

fareæ Maiestatis interdicta fociũ adiũxerat: sed
 & in diripiẽda urbe Vuurceburgensi opẽ illis
 gnauiter præstiterat, ciuesq; in urbe Gotha ita
 aflixerat, ut gladijs illũ suis interfecturi fuerint,
 nisi iultũ de eo suppliciũ magistratus sũpsisset.
 Plectit̃ & capite Dauid Bõgartnerus liber Baro
Sueuiæ, Augusta oriũdus. Qui ppter es alienũ
 patria pfugus, Grũbachianæ se factioni adiũxit,
 & ad seditiosa consilia, quæ de nobilitate in li-
 bertatẽ uindicãda, unicq; Imperatori asserenda,
 principib. excusis, Grũbachius cuderat ac de-
 scripserat, ministrũ se præbuit. Cuius instituti
 formula nomine Bõgartneri circũfer̃. Euade-
 re hic potuisset, si lacero squalidoq; habitu inter
 gregarios milites cũ egrederẽt, latere, quã in fero-
 ciente & superbo equo plumatus cõspici maluisset.
 His indicijs enim sciscitante Electore Saxo-
 niæ agnitus regredi, & machinula equestri be-
 ne pullatus deñci ex equo ac uinciri iubet̃. La-
 queo punit̃ & puer magus. His peractis diui-
 dunt̃ machinæ bellicæ centum sexaginta. No-
 uẽ insigniores Elector Saxonix sibi uẽdicat: re-
 liquas cũ Duce Ioãne Guilermo ex æquo partit̃:
 octo grandiores machinæ Cæsari dono mittũt̃.
 Exercitus omnis dimittit̃ munitio diruitur ac so-
 lo æquat̃: Dux Ioãnes Fridericus captiuus Vi-
 ennã ducitur.